[2019] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 383

ਮਹੇਂਦਰਨ

ਬਨਾਮ

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ

(2010 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1266)

21 ਫਰਵਰੀ, 2019

[ਸੰਜਯ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਅਤੇ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 – ਧਾਰਾਵਾਂ 141, 149, 302 ਅਤੇ 326 – 'M'ਦੇ ਜਵਾਈ PW-1 ਦਾ ਬਿਆਨ, ਕਿ 12.03.94 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਨੰਗਰਾੜੀ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਹਨੇਰੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ - ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ - 13.03.19 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਹੁਰਾ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਏ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਰੌਲਾ ਸੁਣਿਆ - A-1 ਤੋਂ A-9 ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ (ਦਾਤਰੀਆਂ) ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ - A-1 ਨੇ ਟੀਨ ਦੇ ਕੰਟੇਨਰ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ A-2 ਨੇ PW-1 ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ – PW-1 ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਭੱਜ ਗਿਆ - ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦਾਤਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ – PW-1 ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਸਾਬਤ ਹੋਏ – PW-1 ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਸਾਬਤ ਹੋਏ - ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-10 ਅਤੇ 12-15, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 11 ਅਤੇ 16-24 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 10 ਅਤੇ 12-15 ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-9 (ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ 8 ਅਤੇ 9 ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ) ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ: ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦਰਜ FIR ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ

ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ PW 1, PW 2 ਅਤੇ PW 3 ਨੇ PW 1 ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ - ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ PW 5 (PW 1 ਦੀ ਸੱਸ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ - ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਜਾਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ - A-1 ਅਤੇ A-2 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 326 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ PW 1 ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ।

383

XXXXXX

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 – ਧਾਰਾ 141 – ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ – ਦੇ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਕਹਾਵਤ – "ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਯੂਨੋ,ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਓਮਨਿਬਸ "(ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ, ਸਭ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ) - ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਕਿਹਾ: ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਦਾ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਗਵਾਹ - ਸਬੂਤ - ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ।

ਫੈਸਲੇ/ਆਦੇਸ਼ - ਵਿਆਖਿਆ - ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ: 1.1 ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ PW 19-ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵੇਰੇ 8.45 ਵਜੇ PW 1 ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। PW 1 ਦੁਆਰਾ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ PW 2 ਅਤੇ PW 3 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ PW 1 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ 8.45 ਵਜੇ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ PW 19 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਲਟ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ਼ਾਮ 4.15 ਵਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। PW 1 ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਨੀਕੁਪਾਈ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੰਜ ਦਾਤੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲਗਭਗ 1 ਫੁੱਟ ਸੀ; ਕੁਝ ਲੰਬੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। PW 1 ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ PW 2 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ PW 13 ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਮਕਾਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਇੱਕ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਫਰਲਾਂਗ ਵੱਲ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤਾਲਾ

ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ PW 13 ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। PW 3 ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ A-1 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਟੀਨ ਦੇ ਕੰਟੇਨਰ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ A-2 ਨੇ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ PW 5 ਨੇ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ A-1 ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ A-2 ਨੇ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਸਟਿੱਕ ਜਲਾਈ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਵੀਹ ਜਾਂ ਤੀਹ ਲੋਕ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW 1, PW 2 ਅਤੇ PW 3 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿਪਰੀਤ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਿਰ ਹੈ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ PW 1 ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। [ਪੈਰ੍ਹੇ 26-30] [397-A-H; 398-A-B]

XXXXXX

385 ਮਹੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ

1.2 ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ FIR ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ PW 2 ਅਤੇ PW 3 ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ PW 1 ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੇਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 34] [399-D]

1.3 ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਅੰਤਰ ਧਾਰਨਾ ਜਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ

ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਝੂਠ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ "ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਯੂਨੋ,ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਓਮਨਿਬਸ "(ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ, ਸਭ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ) ਸ਼ਬਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ, ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਪੈਰ੍ਹੇ 37-39) [400-B-D; 402-E]

XXXXXX

1.4 ਜੇ ਗਵਾਹ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਦਾ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। EX.P.6 A-1 ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ Ex.P.8 A-10, A-21, ਇੱਕ 'N.R' (ਮ੍ਰਿਤਕ), A-22 ਅਤੇ A-24 ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਆਮ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। DW 4 ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਡਿਊਟੀ

'ਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰ 'G' ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਮਰੀਜ਼ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 3.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਊਟ-ਪੇਸ਼ੈਂਟ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। PW 17-ਡਾਕਟਰ 'R' ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਕੋ ਇਕ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇੱਕ ਰਾਏ ਹੈ ਜੋ 13.3.1994 ਦੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ A-1 ਅਤੇ A-2 ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਛੋੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ FIR ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ PW 1, PW 2 ਅਤੇ PW 3 ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ PW 5 ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ A -1 ਅਤੇ A-2 ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ 23 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਤਿੱਲੀ ਜਲਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। (ਪੈਰ੍ਹੇ 40, 42-46) [403-B-H; 404-A-D]

XXXXXX

1.5 ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ PW 5 ਦੁਆਰਾ A-1 ਅਤੇ A-2 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ PW 5 ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ A-1 ਅਤੇ A-2 ਦੇ ਨਾਲ 23 ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ PW 1, PW 2 ਅਤੇ PW 3 ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ। ਆਮ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਰੋਹ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇ ਹਰੇਕ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ "ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਪੈਰ੍ਹੇ 47, 51) [404-D, E; 405-F, G]

1.6 ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਥਿਤੀਗਤ ਲਚਕਤਾ, ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਵੱਖਰਾ ਤੱਥ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕੀ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ, ਇਹ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਦਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਉਦੇਸ਼

ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, A-1 ਅਤੇ A-2 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਧਾਰਾ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 326 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ 13.03.1994 ਦੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। (ਪੈਰ੍ਹੇ 53, 54) [407-F-H; 408-A, B]

ਰਾਮ ਲਕਸ਼ਮਣ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ **(2016) 12 SCC 389 - ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।**

ਨੈਸ਼ਾਦ ਉਰਫ ਨੈਸ਼ਾਦ ਪਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ **(2015) 2 SCC 513;** ਸੂਰਜ ਮਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) **(1979) 4 SCC 725;** ਜੋਸਫ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ **(2018) 12 SCC 283: [2017] 2 SCR 452;** ਨਾਜਾ ਭਾਈ ਦੇਸੁਰਭਾਈ ਵਾਘ ਬਨਾਮ ਵਲੇਰਾ ਭਾਈ ਦੇਗਨ ਭਾਈ ਵਾਘ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2017) 3 SCC 261;** ਗੰਗਾਧਰ ਬੇਹਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ **(2002) 8 SCC 381: [2002] 3 Suppl. SCR 183;** ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ **(2015) 11 SCC 69: [2015] 5 SCR 122 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

XXXXXX

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
(2016) 12 SCC 389	**ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 15**
(2015) 2 SCC 513	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 15**
(1979) 4 SCC 725	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 15**
[2017] 12 SCR 452	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 19**
(2017) 3 SCC 261	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 19**

[2002] 3 Suppl. SCR 183	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 23
[2015] 5 SCR 122	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 24

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2010 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1266

2001 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 586 ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ (ਮਦੁਰਈ ਬੈਂਚ) ਦੇ 26.09.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਨਾਲ

2010 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1260.

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੀ.ਕੇ. ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੀ ਮੋਹਨਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਪੀ.ਬੀ. ਸੁਰੇਸ਼, ਵਿਪਿਨ ਨਾਇਰ, ਕਾਰਤਿਕ ਜੈਸ਼ੰਕਰ, ਉਦੈਦਿੱਤਿਆ ਬੈਨਰਜੀ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਮ. ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਐਸ. ਪਾਰਥ ਸਾਰਥੀ, ਐਸ. ਰਾਜਾ ਰਾਜੇਸ਼ਵਰਨ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ. 2010 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1266 ਨੂੰ ਮਹੇਂਦਰਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3) ਅਤੇ 2010 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1260 ਨੂੰ ਰਵੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1), ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2), ਇਯੱਪਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4), ਰਾਜੇਂਦਰਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5), ਸੇਲਵਰਾਜ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6), ਕਰੁਣਾਕਰਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 7), ਅਰੁਣਾਚਲਮ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 8) ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਮੂਰਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 9) ਦੁਆਰਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੋਹਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 10), ਰਵੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 12), ਪੀ. ਮੋਹਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 13), ਪਲਾਨੀਵੇਲ ਥੇਵਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 14) ਅਤੇ ਕੰਨਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 15) ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

389 ਮਹੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

2. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 24 ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1-10 ਅਤੇ 12-15 ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨੀਵਾਸਗਮ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 11), ਗਣਪਤੀ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 16), ਮੁਰੂਗਾਨੰਦਮ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 17), ਸਰਵਾਨਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 18),ਕਠੀਆ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 19), ਮੈਯਿਲਯਮ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 20), ਸੁਬਈਆਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 21), ਸੰਥਾਨਮ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 22), ਮਰਿਅੱਪਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 23) ਅਤੇ ਕੰਨਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 24) ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 8 ਅਤੇ 9 ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 7 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਕੁੰਬਕੋਨਮ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਅਤੇ ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੇ ਜਵਾਈ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 12.03.1994 ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਨੰਗਰਾੜੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੀਕੁਪਾਈ ਵਿਖੇ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

5. ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਿਲਾਇਰ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਕੱਚੀ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੰਚਾਇਤ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 13.03.1994 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ ਉਸਨੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰੌਲਾ ਸੁਣਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਚਾਹ ਪੀਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਆਏ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, A-1 ਤੋਂ A-9 ਅਤੇ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ (ਹੁਣ ਮਰ ਚੁੱਕੇ) ਪੁੱਤਰ ਰਾਮਈਆ ਕੋਨੂਰ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ (ਦਾਤਰੀਆਂ) ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋ; ਤੁਸੀਂ ਜਾਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੋਂਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੇ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਰਵੀ (A-1) ਨੇ ਟੀਨ ਕੰਟੇਨਰ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਨੇ ਛੱਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਡਰਕੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਉਂ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਸਕੂਲ ਗਲੀ 'ਤੇ ਨਾਈ ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਪਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦਾਤਰ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਰ, ਹੱਥ, ਲੱਤ ਅਤੇ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਮੁਰੂਗਈਆਨ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਅਤੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲਗਭਗ 100 ਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਅਤੇ PW 2- ਰਾਜਾ ਆਏ ਪਰ ਉਹ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੇਖੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 10 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ 8.45 ਵਜੇ FIR Ex.P-13 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

XXXXXX

6. PW 19- ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਰਿਟਾਇਰਡ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ FIR ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਵੇਰੇ 09.30 ਵਜੇ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ FIR ਭੇਜੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਪਿੰਡ ਨੀਕੁਪਾਈ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ। ਤਸਵੀਰ EX.P.18 ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਯਾਦ ਪੱਤਰ EX.P.2 ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 10.20 ਵਜੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਸਵੀਰ EX.P..19 ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਯਾਦ ਪੱਤਰ EX.P.3 ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ EX.P.30 ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2 ਰਾਜਾ, PW 3-ਰਮੇਸ਼, PW 4-ਰਾਵਣਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ PW 5-ਲਕਸ਼ਮੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਉਸਨੇ PW 6-ਸ਼ੰਕਰਨ ਅਤੇ ਮਰਿਅੱਪਨ (A-23) ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ 16.15 ਵਜੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਬਾਂਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ, ਨਾਰੀਅਲ ਪੱਤੇ ਦੀ ਜਾਲੀ, ਲਾਲ, ਨੀਲੇ, ਚਿੱਟੇ ਅਤੇ ਹਰੇ ਕੂਲਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੜੀ ਹੋਈ ਪੋਲੀਏਸਟਰ ਸਾੜੀ, ਇਕ ਸੜੇ ਹੋਏ ਸਪਰੇਅਰ ਨੋਜ਼ਲ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੜੇ ਹੋਏ ਝੋਨੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੜੀ ਹੋਈ ਗੱਡੀ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਇਕ ਤਖ਼ਤਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ EX.P.4 ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ EX.P.4 M.Os. 10 ਤੋਂ 15

ਹਨ। ਉਸਨੇ ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਏ; ਉਪਰੋਕਤ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਧਰਤੀ; ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਧਰਤੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਿਆ।

XXXXXX

391 ਮਹੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

7. 13.3.1994 ਨੂੰ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨ EX.P.6 ਮੁਲਜ਼ਮ ਰਵੀ (A-1) ਅਤੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ A-1 ਤੋਂ A-5 ਅਤੇ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਦਾਤੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ A-6 ਤੋਂ A-9 ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੰਬਾਈ ਦੀਆਂ ਬਾਂਸ ਦੀਆਂ ਛੜੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। 15.03.1994 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ EX.P.1 ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ FIR EX.P.13 ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੁਰੂਗਾਈਆਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲਾਸ਼ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਥੀਵਾਕਾਨੀ, ਬੇਟੀ ਰਾਜੀ, ਬੇਟੇ ਸੇਲਵਮ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ

ਸੀ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ।

8. ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ PW 17- ਡਾਕਟਰ ਰਜ਼ੂਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬਾਹਰੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ: -

"1.6" ਲੰਬੀ ਲੰਬਕਾਰ, ਖਿੱਜੀ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਸੱਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚਮੜੀ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਕਿਨਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖੱਬੇ ਜੰਡੇ ਦੇ ਕੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੱਬੀ ਗਰਦਨ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। "C 2", ਕਾਲੇ ਖੂਨ ਦੇ ਗਤਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਾਸਟੋਇਡ ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਟੈਨਸਿਲਡ ਮੈਸਟੋਇਡ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕੈਰੋਟਿਡ ਧਮਣੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
2.1 " ਸੱਟ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ (1) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਟ ਐਡਮ ਦੇ ਸੇਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗਰਦਨ ਦੇ ਖੱਬੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ C 5 ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੱਕ, ਪਿੱਠ ਵਿੱਚ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ "6" ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਟੈਨੋ ਮਾਸਟੋਇਡ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਕੈਰੋਟਿਡ ਧਮਣੀ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਖੂਨ ਵਗਦਾ ਹੈ।

3. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਸੱਟ 3 " ਲੰਬੀ ਖਿੱਜੀ ਅਤੇ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 2" ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਗਰਦਨ ਦੀ ਜੜ੍ਹ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੱਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

4. ਅਨਿਯਮਿਤ ਧਾਰ 2"x 1" x 1/2" ਖੱਬੇ ਸਕੈਪੂਲਾ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਧਾਰ ਵਾਲਾ ਖਰਾਬ।

5. 10" ਲੰਬੀ ਸੱਟ ਜਿਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖੱਬੀ ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਸੱਜੀ ਪਸਲੀਆਂ ਤੱਕ ਤਿੱਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਟ ਦੇ ਦੋ ਪੈਕੇਟ 1" ਡੂੰਘੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 3" ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਟ ਵਿੱਚ ਦਿਲ, ਫੇਫੜੇ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦਾ ਵਿਸਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

6. ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਸੱਟ, ਖੱਬੀ ਜੰਘ ਦੇ 4 " ਲੰਬੇ ਖਿੱਤੇ ਅਤੇ ਪਿੱਛਲੇ ਪਾਸੇ, ਗੋਡੇ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ ਉੱਪਰ 4" ਸਿਰਫ ਫੀਮਰ ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲੈਨਾ।

7. ਖੱਬੇ ਗੋਡੇ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਟ ਲੱਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ 4 " ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਟਿਬੀਆ ਅਤੇ ਫਾਈਬੂਲਾ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

8. 2" ਸੱਟ ਨੰਬਰ (7), ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਪਿੱਛਲੇ ਪਾਸੇ 3 " ਲੰਬੀ ਕੱਟੀ ਸੱਟ, 2" ਡੂੰਘੀ।

XXXXXX

9. ਖੱਬੇ ਗੁੱਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਜੋੜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ, ਰੇਡੀਅਲ ਅਤੇ ਯੂਲਨਰ ਧਮਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ $^{1}/_{2}$ ਚੌੜੀ ਚਮੜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਪਾੜੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ।

10. ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਰਫ 6 " ਲੰਬੀ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਸੱਟ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਸਕੈਪੁਲਾ ਤੋਂ ਮੋਢੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤੱਕ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਈਸੈਪਸ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਰਮ ਦਾਖਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਿਊਮਰਸ ਹੱਡੀ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੋਰ:

ਦਿਮਾਗ ਪੀਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਹੱਡੀ, ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ, ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦਾ ਕਾਲਮ ਟੁੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੇਟ, ਤਿੱਲੀ, ਜਿਗਰ, ਗੁਰਦੇ ਅਤੇ ਫੇਫੜੇ ਪੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ਖਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਦਿਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਖੱਬੇ ਚੈਂਬਰ ਖਾਲੀ ਹਨ ਅਤੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਥੱਕੇ ਹਨ।

ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਖੱਬੀ ਕੈਰੋਟਿਡ ਧਮਣੀ ਅਤੇ ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੂਨ ਵਗਣਾ, ਹਾਈਪੋ-ਵੋਲਿਊਮ ਸਦਮਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮ ਵਾਰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ EX.P..14 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

9. PW 17-ਡਾਕਟਰ ਰਜ਼ੂਲ ਨੇ 13.3.1994 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਵਜੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ PW 1- ਗਣੇਸਾ ਮੂਰਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

"1. ਕੋਮਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਕੰਨ ਦੀ ਲੋਬ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ
2. ਗਰਦਨ ਦੇ 1" ਵਿਆਸ ਦੇ ਸੋਜ ਦੇ ਨਾਲ ਘਬਰਾਹਟ।
10. PW 17 ਡਾ ਰਜ਼ੂਲ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਪਾਈਆਂ:
1. 1/2 " ਵਿਆਸ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਦੇ ਭੌਂ 'ਤੇ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਐਡੀਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਤਾਜ਼ਾ ਖਰਾਬੀ

"1. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਤਾਜ 'ਤੇ 1/2 " ਵਿਆਸ ਦੇ ਧੱਬੇ ਨਾਲ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ।

2. ਖੱਬੇ ਅੱਧੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਮਲਤਾ।

XXXXXX

393 ਮਹੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

11. ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜਵਾਈ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ, PW 3-ਰਮੇਸ਼, PW 5-ਲਕਸ਼ਮੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ, ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੀਕੁਪਾਈ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, PW 4-ਰਾਵਣਨ ਵਾਸੀ ਨਰਸਿੰਘਮਪੇਟਾਈ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

12. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ PW 1- ਗਣੇਸਾ ਮੂਰਤੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਗਵਾਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

a). ਇਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਈ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਰਹੇਗਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਸਿਰਫ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ।
b).ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ EX.P.1 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁੱਟੇ ਗਏ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ, ਉਸਨੇ ਸਵੈ-ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਰਜ਼ੂਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 6.20 ਵਜੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ।

c).FIR ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ FIR ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਸਵੇਰੇ 9.30 ਵਜੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਤਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ FIR ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ।

d).PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਬਿਆਨ Ext.P.1 ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਦਸ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹ A-4, A-6 ਅਤੇ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ (ਹੁਣ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ) ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ FIR ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ FIR ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ।

13. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ PW 13 ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਖੁਦ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ , ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ।

XXXXXXX

14. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਆਨ

ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਸੱਚਾ ਸੰਸਕਰਣ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 10, 12, 13, 14 ਅਤੇ 15 ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

15. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ **ਰਾਮ ਲਕਸ਼ਮਣ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ**[1]**, ਨੈਸ਼ਾਦ ਉਰਫ ਨੈਸ਼ਾਦ ਪਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ**[2] **ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਮਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ)**[3] ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

16. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਵੀ (A-1) ਨੇ PW 8-ਵੀਰਾਈਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਹਿਤ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਦਾਤੀਆਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵਸੂਲੀ ਪੰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

17. ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕਿ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਵਿਖੇ ਡਾਕਟਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ DW 4-ਸਹਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਬਾਲਾਕੁਮਾਰਵੇਲੂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਨਾਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

18. ਗਵਾਹਾਂ PW 1- ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੱਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਲਈ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ।

19. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ PW 5-ਲਕਸ਼ਮੀ ਨੇ ਰਵੀ (A-1) ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਤਿੱਲੀ ਜਲਾਈ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, A-1 ਅਤੇ A-2 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ IPC ਧਾਰਾ 326 ਅਤੇ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਭਰਤਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ **ਜੋਸਫ ਬਨਾਮ ਰਾਜ** ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, **ਜਿਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ**[4] ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ **ਨਾਜਾਭਾਈ ਦੇਸੂਰ ਭਾਈ ਵਾਘ ਬਨਾਮ ਵਲੇਰਾ ਭਾਈ ਦੇਗਨ ਭਾਈ ਵਾਘ ਅਤੇ ਹੋਰ**[5] ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

[1] (2016) 12 SCC 389

[2] (2015) 2 SCC 513

[3] (1979) 4 SCC 725

XXXXXX

20. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਭਰਤਾ PW 2-ਰਾਜਾ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਅਤੇ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਇਕੋ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਇਕ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਅਤੇ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਕਿ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਨਮੂਨੇ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਅੰਤਰ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾ ਇੱਕੋ ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ।

21. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। DW 4-ਬਾਲਾਕੁਮਾਰਵੇਲੂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਤੋਂ 10.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬਾਹਰੀ ਮਰੀਜ਼ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ

ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 10.30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਇਨ-ਪੇਸ਼ੈਂਟ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੁਪਹਿਰ 12.30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 2.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਮ ਦੁਪਹਿਰ 2.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

22. PW 2-ਰਾਜਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁੰਬਕੋਨਮ ਤੋਂ ਸੜਕ ਕੁਡਾਵਾਸਲ, ਪੁਡੂਕੁਡੀ ਅਤੇ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਡੂਕੁਡੀ ਅਤੇ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੱਸ ਨੂੰ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਤੋਂ 25 ਮਿੰਟ ਲੱਗਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ PW1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਵਿਖੇ ਮੈਡੀਕੋ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

[4] (2018) 12 SCC 283

[5] (2017) 3 SCC 261

XXXXXX

23. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ **ਗੰਗਾਧਰ ਬੇਹਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ**[6] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਧਾਰਾ 149 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ

ਕਾਰਵਾਈ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਸਤੂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਆਮ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਸੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

24. **ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ**[7] ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹਨ (i) ਪੰਜ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ, ਅਤੇ (ii) ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਵਸਤੂ। 'ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੂਰਵ ਸਮਾਰੋਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

25. **ਗੰਗਾਧਰ ਬੇਹਰਾ** ਵਜੋਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ “ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਯੂਨੇ,ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਓਮਨਿਬਸ "(ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ, ਸਭ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ) ਸ਼ਬਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। “ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਯੂਨੇ,ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਓਮਨਿਬਸ " ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਮ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਥਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

26. ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ PW 1- ਗਣੇਸਮੂਰਤੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ FIR ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਕਤ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ PW 19-ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੇ ਸਵੇਰੇ 8.45 ਵਜੇ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਦੁਆਰਾ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ PW1 ਗਣੇਸਾ ਮੂਰਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ 8.45 ਵਜੇ FIR ਦਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ PW 19-ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਲਟ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਅਤੇ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸ਼ਾਮ 4.15 ਵਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

---

[6] (2002) 8 SCC 381

[7] (2015) 11 SCC 69

XXXXXX

27. ਘਟਨਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਨੀਕੁਪਾਈ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ

ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅੱਗ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਨੀਕੁਪਾਈ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

28. ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੰਜ ਦਾਤੀਆਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲਗਭਗ 1 ਫੁੱਟ ਸੀ; ਕੁਝ ਲੰਬੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ PW 2-ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਅਤੇ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਮਕਾਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਗਲੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਇੱਕ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਫਰਲਾਂਗ ਵੱਲ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ PW 13 ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਭੱਜ ਰਹੇ ਸਨ। PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਰਵੀ (A-1) ਨੇ ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਟੀਨ ਦੇ ਕੰਟੇਨਰ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਨੇ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨੇ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਰਵੀ (A-1) ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਨੇ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਸਟਿੱਕ ਜਲਾਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਵੀਹ ਜਾਂ ਤੀਹ ਲੋਕ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

XXXXXX

29. ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੋਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ

ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿਪਰੀਤ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਿਰ ਹੈ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

30. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਈ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਲਗਭਗ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ PW 1- ਗਣੇਸਾ ਮੂਰਤੀ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

31. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਬਿਆਨ EX.P.1, PW.1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਹ ਨੀਕੁਪਾਈ ਪਿੰਡ ਤੋਂ 4 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ EX.P.1 ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਗਿਆ। ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਅਤੇ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਹਨ।

ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਰਜਨ ਡਾਕਟਰ ਰਜ਼ੂਲ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 4.30 ਵਜੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ PW 1- ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਮੈਡੀਕੋ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਸੱਟ PW1 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ Ext.P.15, PW2-ਰਾਜਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ EX.P.16 ਅਤੇ PW3-ਰਮੇਸ਼ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ EX.P.17- ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹਨ। ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ

ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਜਾਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਾਹਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

XXXXXX

399 ਮਹੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

33. ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ FIR 13.03.1994 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4.45 ਵਜੇ ਨਾਗਾਪੱਟੀਨਮ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਸਵੇਰੇ 9.30 ਵਜੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਵਿਖੇ ਸਨ ਪਰ FIR ਨਾਗਾਪੱਟੀਨਮ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ FIR ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੁਬਾਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। PW 15-ਐਚ.ਸੀ. ਨਾਰਾਇਣਨ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 4.45 ਵਜੇ ਪੈਥੀਰਾਮਾਨਿਕਮ ਸਥਿਤ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ FIR ਸੌਂਪੀ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ FIR ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ FIR PW 19-ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

34. ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਬਿਆਨ EX.P.1 ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਦਸ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਬਿਆਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ FIR ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਉਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW3- ਰਮੇਸ਼ ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੇਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

35. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੱਟੀ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਾਵਿੜ ਕਜ਼ਾਘਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਖੂਨ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

36. PW 6-ਸ਼ੰਕਰਨ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ PW 13- ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਸੀ। PW 7-ਕੋਲੀਮਲਾਈ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ PW 13-ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਕੁੰਜੂਪਿਲਾਈ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਧਰਤੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ PW 13- ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਅਤੇ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਇਕੋ ਗਲੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਦੂਰੀ ਵਿਚ ਹਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੀਕਮ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਲਿੰਗਮ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਲਾਸ਼

ਪਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਲਾਸ਼ PW 13 ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਈ ਸੀ।

XXXXXX

37. ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੁਝ ਅੰਤਰ ਮਾਮੂਲੀ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਅਨੁਭਵ ਜਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

38. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ 24 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ A-11 ਅਤੇ A-16 ਤੋਂ A-24 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ A-10, A-12, A-13, A-14 ਅਤੇ A-15 ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ 'ਚ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਝੂਠ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ "ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਯੂਨੋ,ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਓਮਨਿਬਸ "(ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ, ਸਭ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ) ਸ਼ਬਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। **ਗੰਗਾਧਰ ਬੇਹਰਾ ਦੇ ਕੇਸ** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

XXXXXX

"15. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ[8] ਅਤੇ ਲਹਿਣਾ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ[9] ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ “ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਯੂਨੇ,ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਓਮਨਿਬਸ "(ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ, ਸਭ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਜੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕਈ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਭੂਸੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਚਾਫ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਦਾਰਥਕ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਝੂਠੀ ਗੱਲ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। “ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਯੂਨੇ,ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਓਮਨਿਬਸ "(ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ, ਸਭ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ) ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। "ਯੂਨੇ ਵਿੱਚ ਫਾਲਸ, ਓਮਨੀਬਸ ਵਿੱਚ ਫਾਲਸ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਮ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਥਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ "ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਿਯਮ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਦੇਖੋ

ਨਿਸਾਰ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [10]) ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਧੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [11])। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਗਵਾਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਡਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਢਾਈ ਦੇਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚ ਹੈ ਇਸ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਕੋਈ ਠੋਸ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠ ਦਾ ਦਾਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਤਿਕਥਨੀ, ਕਢਾਈ ਜਾਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। (ਦੇਖੋ ਸੋਹਰਾਬ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ[12)] ਅਤੇ ਉਗਰ ਅਹੀਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ[13]) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਭੂਸੇ ਤੋਂ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਚਾਫ ਅਟੁੱਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਲਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਲਾਕ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਕੇਸ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਕੋ ਇਕ ਉਪਲਬਧ ਰਸਤਾ ਹੈ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ। (ਦੇਖੋ

ਜ਼ਵਿੰਗਲੀ ਏਰੀਅਲ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ.[14] ਅਤੇ ਬਾਲਕਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ[15]) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਲਕੀ[16] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਅੰਤਰ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ, ਮਾਨਸਿਕ ਸੁਭਾਅ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਦਮਾ ਅਤੇ ਡਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਭੌਤਿਕ ਅੰਤਰ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਲੇਬਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਮ ਅੰਤਰ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਭੌਤਿਕ ਅੰਤਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੋਚੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ[17] ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

---

[8] (1974) 3 SCC 277

[9] (2002) 3 SCC 76

[10]AIR 1957 SCC 366

[11]AIR 1956 SC 460

[12] (1972) 3 SCC 751

[13]AIR 1965 SC 277

XXXXXX

39. ਇਸ ਲਈ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ, ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

40. **ਰਾਮ ਲਕਸ਼ਮਣ ਦੇ ਕੇਸ** ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ “ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਯੂਨੇ,ਫਲਸੂਸ ਇਨ ਓਮਨਿਬਸ "(ਇੱਕ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ, ਸਭ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ) ਸ਼ਬਦ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਗਵਾਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

41. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ **ਨੈਸ਼ਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ** ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ PW 11 ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਟੀਕਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸਦੇ ਭਰਾ 'ਤੇ ਕਿਸ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1947 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਟੁੱਟ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ।

---

[14]AIR 1954 SC 15

[15] (1975) 4 SCC 511

[16] (1981) 2 SCC 752

[17] (2002) 6 SCC 81

XXXXXX

403 ਮਹੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

42. ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਦਾ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

43. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਰਵੀ (A-1) ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪੰਜ ਆਗਮਨ (ਦਾਤਰੀਆਂ) ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। EX.P.6 ਰਵੀ (A-1) ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ EX.P.8 ਮੋਹਨ (A-10), ਸੁਬਯਾਨ (A-21), ਐਨ. ਰਾਜਮਨੀਕਮ (ਮ੍ਰਿਤਕ), ਸੰਥਾਨਮ (A-22) ਅਤੇ ਕੰਨਨ (A-24) ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਹੈ।

44. ਅਜਿਹੇ ਖੁਲਾਸੇ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, EX.P.7 ਵਜੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਰੰਡਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਰਿਕਵਰੀ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਆਮ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

45. ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਵਿਖੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ DW 4-ਬਾਲਾਕੁਮਾਰਵੇਲੂ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ, ਦੁਬਾਰਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। DW 4-ਬਾਲਾਕੁਮਾਰਵੇਲੂ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਗੀਤਾ ਸਵੇਰੇ 7.30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਮਰੀਜ਼ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 3.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆਊਟ-ਪੇਸ਼ੈਂਟ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਤਿਰੂਵਰੂਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। PW 17-ਡਾਕਟਰ ਰਜ਼ੂਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਕੁਡਾਵਾਸਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਅਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਕੋ ਇਕ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇੱਕ ਰਾਏ ਹੈ ਜੋ 13.3.1994 ਦੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

XXXXXX

46. ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਰਵੀ (A-1) ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਛੋੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ FIR ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ,

ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਨੇ ਮੁਰੂਗਾਈਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ PW 5-ਲਕਸ਼ਮੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਵੀ (A-1) ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 23 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਮਾਚਿਸ ਦੀ ਸਟਿੱਕ ਜਲਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ।

47. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ PW 5-ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੁਆਰਾ ਰਵੀ (A-1) ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਉਲਟ ਕੰਮ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ PW 5-ਲਕਸ਼ਮੀ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਵੀ (A-1) ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਦੇ ਨਾਲ 23 ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ PW 1-ਗਣੇਸ਼ਮੂਰਤੀ, PW 2-ਰਾਜਾ ਅਤੇ PW 3-ਰਮੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ।

48. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ **ਜੋਸਫ** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 302

ਅਤੇ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

XXXXXX

405 ਮਹੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ [ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਜੇ.]

"11.3. ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜੁਰਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਕੰਮ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੇ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

49. ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਇਹ ਘਟਨਾ ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ, ਇਹ ਤੱਥ ਹੋਰ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ

ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 1 ਤੋਂ 11 ਦਾ ਕੈਨੇਡੀ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਕੀਤਾ।

50. **ਨਾਜਾ ਭਾਈ** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖੰਭੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਦੁਬਾਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਹੈ।

51. **ਗੰਗਾਧਰ ਬੇਹਰਾ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 141 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਰੋਹ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜੇ ਹਰੇਕ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ "ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 149 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

XXXXXX

"25.ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 149 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਮਸਾਲਤੀ ਕੇਸ[18] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚਾਰ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ: (AIR ਪੰਨਾ 210, ਪੈਰਾ 15)

"15. ਫਿਰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਆਲੋਚਨਾ ਦੁਬਾਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਤਲ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਗਵਾਹਾਂ ਲਈ ਅਕਸਰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਇਰਾਦੇ ਵਾਲੇ ਪੀੜਤਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ 5 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਹੈ; ਪਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ।

26. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਲਜੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ[19] ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ: (SCC ਪੰਨਾ 441, ਪੈਰਾ 8)

"ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਇਕੱਠ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੱਠ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

27. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਾਨ ਸਿੰਘ[20] ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਜਾਂ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਲਾਲਜੀ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ: (SCC ਪੰਨਾ 442, ਪੈਰਾ 9)

---

[18] AIR 1965 SC 202

[19] (1989) 1 SCC 437

[20] (1997) 3 SCC 747

XXXXXX

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ

ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਗੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

28. ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਧਾਰਾ 149 ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਾਮਾਕਸ਼ਾ ਰਾਏ ਕੇਸ[21] ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਥਿਤੀਗਤ ਲਚਕਤਾ, ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਵੱਖਰਾ ਤੱਥ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਪਦਮਾ ਸੁੰਦਰਾ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ[22]) ਇਹ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਟੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੋਚੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

52. **ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ** ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਤਲ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਪਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

53. **ਗੰਗਾਧਰ ਬੇਹਰਾ ਦੇ ਕੇਸ** ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ

ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਥਿਤੀਗਤ ਲਚਕਤਾ, ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜਾਂ ਵੱਖਰਾ ਤੱਥ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕੀ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ, ਇਹ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

54. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਦਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰਵੀ (A-1) ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਰਾਵੇਲੂ (A-2) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 326 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ 13.03.1994 ਦੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ ਸੀ।

---

[21] (1999) 8 SCC 701

[22] (2002) 3 SCC 533

XXXXXX

55. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਗੇ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।



Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi